

ATATÜRK SONRASI EĞİTİMDEKİ TEMEL GELİŞMELER

Prof. Dr. Süleyman Bozdemir

Atatürk'ten sonra cumhurbaşkanı olan İsmet İNÖNÜ, Hasan Ali YÜCEL'i Milli Eğitim Bakanı yapar. Hasan Ali YÜCEL İsmail Hakkı TONGUÇ'la birlikte köy enstitüleri projesini gerçekleştirmek için çalışmalara başlar. 17 Nisan 1940 'da kabul edilen 3803 sayılı köy enstitüleri kanununa göre köy öğretmeni ve köye yarayan diğer meslek erbabını yetiştirmek üzere tarım işlerine elverişli arazisi bulunan yerlerde Milli Eğitim Bakanlığı'na köy enstitüleri açılır. Bu yasa hükmüne göre enstitülerinin görevi sadece köy öğretmeni yetiştirmekle sınırlı olmayıp öğretmenle birlikte sağlık görevlileri, teknisyenler v.b. meslek elemanları yetiştirmektir. Köy enstitülerinde devletin az bir yardımıyla öğretmen adayları, iş içinde çalışarak hem kendi barınaklarını, dersliklerini ve diğer gereksinimlerini, çalışma yerlerini yapmışlar; hem de gereken genel kültür ile mesleki bilgileri ve tarım çalışmaları yaparak köy için gerekli olan beceriyi kazanmışlardır. Bunlar, işi bilen öğretmen ve usta öğreticilerin rehberliği altında gerçekleşmiştir. Köy enstitülerinin açılmasına gerekçe olarak Hasan Ali YÜCEL der ki: "biz kurtuluş savaşından sonra sosyal hayatımızda yaptığımız büyük devrimleri köylere götürecek adam yetiştirmek istedik. Çünkü ümmet devrinin böyle bir adamı vardı. Bu imamdır. İmam insan doğduğu vakit kulağına ezan okuyarak, vefat ettiği vakit mezarının başında telkin vererek, doğumundan ölümüne kadar manen hakimidir. Bu manevi hâkimiyet maddi tarafa da intikal eder. Çünkü köylü hasta olduğu vakit de sual mercii imam olur. Biz imamın yerine devrimci düşüncenin adamını göndermek istedik. İşte köy enstitüleri fikri böyle doğdu".

Bu yeni köy enstitüleri projesinde bir başka özellik daha vardır, bu gelişmede: Öğretmen yetiştirmede, yoksul halk çocuklarının okuduğu yetiştirme yurtlarına ve ilköğretmen okullarına büyük değer verilir. Gerçekten, öğretmen yetiştiren kurumlar, bütün dünyada olduğu gibi, bizde de bir "yoksullar okulu" özelliği taşımıştır. Bunun yanı sıra, en yetenekli çocukların topladığı bir okul olma niteliğini de korumuştur köy enstitüleri, bu görünümü ile, Enderun benzeri, bir tür "devşirme geleneği" ni sürdürerek, süze-eleye devletin üst yönetiminde yoksul çocuklarına da yer vermenin kapılarını açmıştır. Enstitülere, sonraki yıllarda gösterilen düşmanlığın kaynaklarından biri de budur.

Köy Enstitüleri, köylerde yatan insan potansiyelini harekete geçirmenin yöntemini vermiştir. Köy eğitiminin gerçekleştirilmesinde, köyün içinden gelen insanın eğitilip yetiştirilmesi ve köye önder olarak gönderilmesi düşüncesi, doğru olduğu kadar, halkçı devlet

ilkesine de uygundur. Köye yararlı insan yetiştirecek kurumlar, ancak köy kaynağı ile ve köylerin yanı başında kurulabilir. Türkiye için gerekli öğretmen tipi, bir alt yapı geliştiricisi olarak halkın kültür değerleri ile beslenmiş, iş içinde eğitimle yoğrulmuş ve köyün yaşamını her yönden etkileyici öğretmen tipidir. Köy Enstitüleri, insanı kendine, çevresine yabancılaştırmayan, insanın yaratıcı gücünü ulusal yaşama katan insancı- toplumcu bir eğitimin ürünlerini vermiştir.

Köy Enstitülerinde demokrasi ile eğitim içi içedir: Köy Enstitüleri, öğrencilerini yönetime katarak, insan gelişimine özgürlük tanıyarak, tartışma ve eleştirme geleneği kurarak, tabana dayalı demokrasinin gerçek örneklerinden birini vermiştir. Köy Enstitüleri, yaşamı ve kitabı, yeni bir kültür yaratmanın koşulları, özgürlüğün gerçek yolları olarak, eğitimin ve öğrencilerin dünyasına ardına değin açmıştır. Sistem, böylesi bir ortamda, kendi arasından pek çok sanatçının çıkmasını sağlamış, köy sorunlarının sanat aracılığıyla da belirlenmesinde, işlenmesinde rol oynamış, yeni bir aydın türünü yetiştirmiştir.

Köy enstitülerindeki öğretmen açığını gidermek amacıyla Hasanoğlan'da yüksek köy enstitüsü açılmıştır. Köy Enstitüleri, kendi bölgelerindeki köylerin birer araştırma ve inceleme merkezi idi. Yüksek Köy Enstitüsü ise, bu bakımdan Türkiye ölçüsünde bir değerlendirme görevini görmeye başlamıştı. Yüksek Köy Enstitüsü, bizde halka dönük üniversitenin köy kaynağından gelen ilk çekirdeği idi. Bütün bunlar, gerçek incelemelerin kendi ortamında ve doğal koşullar içinde yaşanılarak yapılabileceğini gösterip, tanıtlaması bakımından önemlidir. Köy Enstitüleri, bu tutumuyla, köy sorunlarının belirlenmesinde, bunlara gerçekçi, tutarlı çözüm yolları bulunmasında da örneklik etmiştir. Köy Enstitüleri, Ulusal Bağımsızlık Savaşımızın temelini oluşturan “tam bağımsızlık” ilkesinin bölünmez bir parçası olan “eğitimde ve kültürde bağımsızlığın” gerçek örneklerinden biri idi. Gerçekten cumhuriyetçi, gerçekten ulusal kuruluşlardı.

Köy enstitülerinde ulaşılmak istenen hedef, Atatürk'ün halkçılık ilkelerine uygun olarak, geniş halk kitlelerinin eğitim düzeyini yükseltmek, böylece reformların yerleşmesi için gerekli koşulları yaratmak, halkın politik, ekonomik ve kültürel yaşama aktif olarak katılmasını sağlamak ve aynı zamanda kendi hakları konusunda bilinçlendirmektir. Enstitüler, geniş bir halk kütlesine ulaşan bir eğitim ve kalkınma etkinliği olması dolayısıyla ülkenin gelişmesinde en büyük katalizör olarak görülebilir. Nitekim daha başlangıç noktasında kalan bu eğitim modelinin başarısı, 1946'ya kadar köylerdeki öğretmen açığını kapatan 16.400 kadın ve erkek öğretmen ile 7300 sağlık memuru ve 8756 eğitimci yetiştirmiş olmasıdır. Mezunlar arasında Mehmet Başaran (1926-), Talip Apaydın (1926 -), Fakir Baykurt (1929 - 1999) ve Mahmut Makal (1930-) gibi yazarlar da bulunmaktadır. Şiir, hikaye ve

romanlarında köy sorunlarını işleyen bu yazarlar, sosyal, kültürel ve siyasal etkinlikler de göstererek köy insanının dünyası için bilinç yaratmışlardır. "Köy Enstitüleri sisteminin eğitimimize en büyük katkısı, o güne kadar yalnızca eğitim kitaplarında görülen, fakat geleneksel eğitimin etkisiyle, okula ve sınıflara giremeyen eğitim ilke ve yöntemlerini, doğanın içinde hayata geçirmek olmuştur. Bunların somut birer örneğini vermiştir. Buralarda binlerce öğretmen adayı, bunları bizzat yaşayarak öğrenmişler ve gittikleri okullara da bunları taşımışlardır."

Yücel'in başarısı, bu projeyi Büyük Millet Meclisi'ndeki şiddetli eleştirilere karşın gerçekleştirmiş olmasıdır. 1946'da bu girişim durdurulur ve sonraki yıllarda hiç karşı dayanışma olmaksızın ortadan kaldırılır. "Köy Enstitüleri 'bütün' ünün içinde İnönü'nün büyük ağırlığı olmuştur. İnönü'nün bu desteği savaş bitene, memleketimizde ve dünyada yeni bir güçler dengesi kurulana kadar sürmüştür. Çok partili döneme girilince İnönü artık eski gücünü bulamamış ve bu desteği enstitülere verememiştir. Köy Enstitüleri de, Türkiye'nin öteki reform girişimleri gibi yukarıdan geldiği, tabanda itici bir kuvvete dayanmadığı için, İnönü desteğinin ortadan kalkması enstitülerin oturduğu temellerden en önemlisinin yıkılması olmuştur." Bundan başka, kırsal kesim halkı böyle bir kuruluşun gerekliliğine yeterince hazırlanmamıştır. Böylece proje dinamizm geliştirememiş ve kendi kendisini yürüten bir sürece dönüşememiştir. Köy enstitüleri eğitim tarihinde yarım kalmış bir mucizenin bir büyük hayal kırıklığıdır.

Yeni Yüksek Öğretmen Okulları Projesi

Cumhuriyet' in bir diğer ünlü eğitim kurumu da "Yüksek Öğretmen Okulu" dur. 1891'de İstanbul'da kurulan Darülmüallimin-i Âliye, orta öğretim kurumlarına öğretmen yetiştiren "Yüksek Öğretmen Okulu" nun başlangıcı sayılır. Fen ve edebiyat bölümlerinden oluşan iki yıl süreli bu eğitim kurumu, idadilerle daha yüksek dereceli okullara öğretmen yetiştirmek amacıyla kurulmuştu. 1908'den sonra bu okulun öğrencileri, özel alan bilgisiyle ilgili dersleri üniversitenin ilgili fakültelerinde görmeye başladılar.

Cumhuriyet' ten sonra 1924-25 öğretim yılı başında okulun adı "Yüksek Muallim Mektebi" oldu. Öğrenciler, asıl bilim dallarıyla ilgili dersleri yine fakültelerde görmekle birlikte, ayrıca meslek dersleri de almaya başladılar. Okulun adı daha sonraları Yüksek Öğretmen Okulu'na dönüştü. Kendisine Fransa Yüksek Öğretmen Okulu nu örnek olarak alan çok değerli bilim insanı, politikacı ve devlet adamı değişmiştir.

1959 yılına kadar, liselere öğretmen yetiştirmek üzere yalnızca İstanbul'daki Yüksek Öğretmen Okulunu görüyoruz. Bu modelde, liseyi bitirerek üniversitenin Fen-Edebiyat Fakülteleri'ne giren öğrencilerden bir grup sınavla seçiliyor, çeşitli dallarda lise öğretmeni

olmak üzere Milli Eğitim Bakanlığı hesabına parasız yatılı olarak okutuluyordu. Dört yıllık bu okullar, çok değerli öğretmenler, eğitimciler yetiştirmiştir. Aralarından çok değerli bilim adamları çıkmıştır. Ancak bu okulun öğrenci sayısını arttırmak için alınan önlemlere karşın, sınırlı sayıda öğrenci buraya girmek için başvuruyor, dolayısıyla yeter sayıda öğretmen yetiştirilemiyordu. 1960 yılında Yüksek Öğretmen Okulu'nun 29 mezun vermiş olması, bu görüşü doğrulamaktadır. Böyle sembolik bir sayı ile liselerde öğretmen gereksinmesini karşılama olanağı yoktu.

Sonunda, aranan yol Milli Eğitim Bakanlığınca bulundu. Bu, lise ve dengi okulların öğretmen sorununu çözmek amacıyla gerçekleştirilen ve 1959'da uygulamaya konan yeni bir yüksek öğretmen okulu modeliydi. Böylece başkentte, öğrencilerini ilk öğretmen okullarının en başarılı öğrencileri arasından seçecek olan parasız yatılı bir okul açıldı: Ankara Yüksek Öğretmen Okulu (1959).

Bu yeni okul kendisine ilk öğretmen okullarını kaynak olarak seçiyordu. Bu, yetenekli, nitelikli, ve başarılı öğretmen yetiştirme yolunda güçlü ve gür bir kaynaktı. Çünkü ilk öğretmen okullarına alınan öğrenciler, çok geniş bir çevreden ve iki sınav sonucu seçiliyordu. Yani onlar, genellikle bölgelerinin en zeki ve yetenekli çocukları oluyordu.

Bu modele göre seçilen adaylar, sınavları sonucu girmiş oldukları ilk öğretmen okullarında beş yıl boyunca çeşitli elemelerden geçiyor, öğretmenlik ideali ile yetişiyorlardı. Bu, meslek için çok olumlu bir güdüleme idi. Bunca elemelerden geçen öğrenciler arasından her okulca seçilen en başarılı birkaç kişi de, lise öğretmeni olarak yetiştirilmek üzere Yüksek Öğretmen Okulu'na alınıyordu. Görüldüğü gibi bu modelde, seçkin adayların lise öğretmeni olması amaçlanıyordu. Üstelik böylece, köy ve yoksul kesim çocuklarına üniversite kapıları açılmıştı.

Fen ve edebiyat kollarına seçilen bu güzide çocuklar, bir yıl "Hazırlık Sınıfı" adıyla açılan özel sınıfta, özel bir programla, tanınmış öğretmenlerin elinde yetiştirilerek devlet lise bitirme sınavından geçirilirdiler. Bunu ve üniversite giriş sınavını başaranlar Yüksek Öğretmen Okulu'nda okuma hakkını kazanırlardı.

Okulun öğrencileri branş öğrenimlerini üniversitenin ilgili fakülte ve bölümlerinde, meslek derslerini ise yüksek öğretmen okulunda alırlardı. Son sınıfa gelen öğrenciler, liselerde dallarıyla ilgili derslerde en az 20 saatlik planlı, programlı ve zorunlu staj çalışmalarını yaparlardı, değişik sınıflarda ders de vererek mesleğe hazırlanırlardı.

1962 yılında İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu mezunu 20 lise öğretmeni 1963'te Ankara Yüksek Öğretmen Okulu'nun mezun ettiği 66 öğretmen adayı izlemiştir. Bir yıl sonra mezun sayısı 102'ye ulaştı. Ancak mezunların önemli bir kısmı üniversitelerde akademik

kariyere devam ettiği için, liselerde öğretmen açığını kapatmak mümkün olamıyordu. Bunun üzerine, Milli Eğitim Bakanlığı, İstanbul'daki Yüksek Öğretmen Okulu'na da aynı modele göre öğrenci almaya başladı. Yine Bakanlık, 1964 yılında İzmir'de de Ankara'daki modele uygun bir Yüksek Öğretmen Okulu açtı. 1972-1973 öğretim yılında üç Yüksek Öğretmen Okulu ve bu okullarda 1441 öğrenci bulunuyordu.

Cumhuriyetin ilk 40Yılında İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu'ndan 630 öğrenci mezun olmuş iken, 1963-1972 arasındaki on yıllık dönemde verilen mezun sayısı 2313'tür. 40 yıllık döneme göre on yılda ulaşılan sayı gerçekten çarpıcıdır. Yeni modele göre çalışan bu okullar, lise ve dengi okullar için başlıca şu dallarda öğretmen yetiştiriyorlardı: Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji, Astronomi, Edebiyat, Felsefe, Tarih, Coğrafya, İngilizce, Fransızca, Almanca, Sanat Tarihi.

1959'da başlayan yeni model kısa zamanda başarılı bir grafik çizdiği için, yüksek öğretmen okulu öğrencileri yalnızca Fen ve Edebiyat Fakültelerine değil, Eğitim ve Ziraat Fakülteleri ile Orta Doğu Teknik Üniversitesi' ne de gönderilmeye başlandı.

Bugün Üniversitelerimizi ayakta tutan bilim adamlarının büyükçe bir kısmı Yüksek Öğretmen Okulu kökenlidir. Piyasa da başarılı olarak görülen özel dersaneler, özel okullar ve devlet okulları onların sayesinde ayakta durabilmektedirler.

Köy Enstitülerinde olduğu gibi, bu güzel sistem de bir süre sonra yozlaştırıldı. 1974-1975 öğretim yılından itibaren ilköğretmen okullarının "öğretmen lisesi" adı altında lise mezunu vermeye başlaması "hazırlık sınıfı" nın kaynağının kurumasına neden oldu. 1972 yılından itibaren bu okullara, önceki seçim yöntemiyle alınan parasız yatılı öğrencilerin yanı sıra burslu öğrenciler alınmaya başlandı. Bu yöneliş öğretmen okullarına sınavlar sonucu alınan köy ve yoksul kesimden başarılı adaylara yüksek öğretmen okulu kapılarının bir ölçüde kapanması demektir.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu uyarınca 1974'de geçilen "öğretmen lisesi" uygulaması, daha sonra görülen iktidar ve tutum değişiklikleri, öğretmen sorununa yaklaşım biçimleri, yüksek öğretmen okullarını daha da yozlaştırdı. Anarşi ve terör olayları hızla tırmandıkça, bu saygın kurumlar da ağır yaralar aldı ve böylece 1978 yılında kapatıldı.

Eski modeliyle, yeni modeliyle yüksek öğretmen okulları ülkeye ne kazandırdı?

- Her şeyden önce, alanında güçlü, eğitimleri boyunca beyinlerine ve yüreklerine öğretmenlik aşkı işlenmiş, buldukları konuma elenerek en iyisini seçen bir sistemle gelen 6.000 den fazla öğretmen kazandırmıştır.
- Öğreteceği kadar değil, öğreteceğinin çok daha üzerinde bilgi ile donatılmış, araştırmayı, düşünmeyi bilen, mesleğine tutkun öğretmen tipi kazandırmıştır.

- Yüksek öğretmenlilerin bir bölümü, buldukları konumla yetinmeyip daha yükseklere çıkma çabası içerisinde bulunmuşlardır. Bunu başaranların sayısı oldukça fazladır. Bu konuda ayrıntılı bilgi edinmek isteyenler Prof. Dr. İsa Eşme'nin Yüksek Öğretmen Okulları kitabına bakabilir.
- Üniversite ortamında bilgiye ulaşmayı öğrenen, araştırmaya ilgi duyan yüksek öğretmenlerden bir bölümü 1416 sayılı yasadan yararlanarak yurt dışına yüksek lisans ve doktora yapmaya gitmişler, bir kısmı da yetiştirdikleri üniversite ortamında kalarak doktoralarını yapmışlar ve başarılı akademisyenler olmuşlardır. Bunlar arasından pek çok rektör, dekan, öğretim üyesi ve Milli Eğitim Bakanlığının üst kademelerinde görev almış yöneticiler çıkmıştır. Ayrıca politikada başarılı olmuş Millet Vekillerimiz bulunmaktadır.
- Yüksek öğretmenler arasından çok sayıda yatırımcılar, özellikle özel okul ve özel dersane sahipleri de çıkmıştır.

Sonuç

Yeni eğitimin iki büyük tamamlayıcısı olan alfabe değişikliği ve dilde devrim her faninin yaşarken gerçekleştirebileceği bir iş değildir. Atatürkçü eğitimin uygulama alanı bulunduğu Cumhuriyetin unutulmaz eseri Köy Enstitüleri'nin yetiştirdiği Atatürkçü aydın öğretmenler kuşağı ve onların eseri öğretmenler olmasa idi, % 90'ını cahil bir ulus bu kadar kısa bir zaman içinde okuma-yazma sorununu çözebilir miydi? Bugün ileri ulusların yetiştirdiği düzeyde bilimci ve mühendisler yetiştirebilir miydi? Milli gururumuz olan bir GAP projesini nasıl gerçekleştirebilirdi? Modern tarımıyla, ekonomisiyle, sanayisi ile Avrupa ile boy ölçüşen bir Türkiye' yi nasıl kurabilirdik? 129 üniversite içinden bir çokları Batı standartlarında eğitim-öğretim ve araştırma yapan 60'ın üstünde üniversite kurabilir miydik? Ancak bu başarılar Türk ulusu' nu asla tatmin etmemiştir.

Nedenini anlamak için biraz gerilere gitmemiz gerekiyor: 1946 yılından başlayarak, öğretmenlerin büyük bir kitlesel güç oluşturmaları, dernek ve sendika olarak örgütlenmeleri, her toplumsal harekete karşı duyarlılık göstermeleri, yazar-çizer kadroları ile siyasal sorunları deşmeleri, halkın sorunları ile kendi sorunlarını bütünleştirmeleri, demokrasi düşmanlarını harekete geçirdi. Önce Köy Enstitüleri yozlaştırılıp tasfiye edildi, arkasından da, öğretmen okulları ve onların içinde bir simge olan Gazi Eğitim Enstitüsü hedef tahtası haline getirilip, adım adım yıpratılarak, 1971'den sonra özellikleri silindi. 1982 yılından başlayarak da YÖK içinde eritildi. Bugün ne yazık ki, öğretmen yetiştiren Eğitim Fakülteleri, ülkenin gereksinmesi olan nitelik ve nicelikte öğretmen yetiştirememektedir. Günümüzde fakülte ve

yüksek okulları bitiren herkes göstermelik bir pedagoji formasyonu olarak öğretmen olabilmektedir. Gerçekten toplumu bir binaya benzetirsek, öğretmen onun en büyük ustası ve kurucusudur. Bu binaya konulan bütün taşlar, ilkönce onun elinden geçer ve duvara girmeden son şeklini onun elinden alır. Sağlam bir bina yapmak istiyorsak iyi yetişmiş ustalara sahip olmalıyız. Benzer şekilde iyi bir nesil yaratmak isteniyorsa iyi yetişmiş öğretmenlere gereksinim vardır. Bugün uygulanan sistemde ideal öğretmen yetiştirmek olası değildir.

Kabul etmek gerekir ki, öğretmenlik her şeyden önce bir ruh, bir sevgidir. Onu öğrenim ve araştırma ile öğrenmeden önce duymak ve sevmek gerekir. İyi bir öğretmen olmak için mesleğin bütün inceliklerini bu sevgi içinde eritmiş bulunmalıyız. Koca bir toplum binasının temel taşlarını atmak herhalde birçoklarının sandığı gibi kolay ve basit bir iş olmasa gerek. Unutmamak gerekir ki, Türk devriminin ilerdeki gerçek başarısı Atatürk'ün anlayışını geliştirecek, genç kuşakları eğitecek öğretmenlerin varlığına bağlı kalacaktır.

Eğer geçen zaman içinde Atatürkçü eğitim ilkelerinden ödün verilmeseydi, Köy Enstitüleri ve Yüksek Öğretmen Okulu gibi bu ülkeye pek çok yararları dokunmuş, bilim adamları yetiştirmiş eğitim kurumları kapatılmasaydı, geliştirilerek işlevlerini sürdürmeleri sağlanabilseydi, bu büyük atılımlar çok daha anlamlı ve kapsamlı sonuçlar vereceklerdi. Bilim-teknolojideki düzeyimiz bugün bir Japonya'dan geri olmayabilirdi. Avrupa birliği içinde saygın bir ülke olurduk. Ne yazık ki, bu tarihi fırsatı:

- * Dini, güncel politikanın en çok kullanılan aracı durumuna getirerek, dinsel sömürüyü kamulaştıranların;
- * Halkı dinsel inançlarına, siyasal eğilimlerine ve etnik kökenlerine göre ayrıştıranların;
- * “Küçülmesi gerekir” diye, devleti bölerek yozlaştıranların;
- * Devlet yönetimiyle uzaktan-yakından ilgileri ve bilgileri olmadan, devletin başına geçenlerin;
- * Kişisel çıkar ve tutkularının tutsağı olarak, ülkeyi çıkmaza sürükleyenlerin;
- * Devleti soyarak, saygınlık kazananların;
- * Cinayetler işleyerek, kahraman olanların;
- * Ülkeyi, sağ-sol, lâik-antilâik ve etnik ayrımcılık yaparak bölüp, parçalamak isteyenlerin;
- * Meclisi tıkararak, darbeler yaparak, saygınlığına gölge düşürenlerin nihayet Atatürk devrim düşmanlığını kendilerine bayrak edinenlerin sayesinde kaçırdık.

Her şeye rağmen, Türkiye bugün, bir İran ya da Cezayir olmadı ise, ve bilim sıralamasında dünyada 20. sıraya gelebilmiş, İslâm toplumları içinde en çağdaş ulus olabilmeyi başarabilmiş ise, bu Atatürk'ün yaşayan ruhunun ve O'nun ülkeyi kurmada ve

yönlendirmede ortaya koyduğu temel eğitim ilkelerinin sağlamlığının bir başarısıdır, kanıtıdır. Ona milletçe hep sahip çıkalım, gelecek kuşaklara da sahip çıkmaları için vasiyet edelim.

Ülkemizde bozulmuş sosyal düzeni ve eğitim sistemini yeniden onarmada başta siyasiler olmak üzere tüm kurum ve kuruluşlarda, sivil toplum örgütlerinde, medyada, Atatürk ilke ve devrimlerinden, demokrasi ve lâiklikten ödün vermeyen, bilimi kendilerine yol gösterici edinmiş, dürüst, yürekli, namuslu insanlara büyük gereksinim vardır.

Son olarak şunu vurgulamak istiyorum: Ülkemiz bugünlerde çok tehlikeli bir yol kavşağına gelmiş bulunmaktadır. Ya çağdaş değerlerle, çağdaş uygarlık yolunda ilerleyeceğiz; ya da ortaçağ karanlığına geri dönecek, sıradan bir toplum olarak yaşamaya mahkûm olacağız. Atatürk'ün 22 Eylül 1924'de söylediği şu sözleri hiç unutmamamız gerekir:”...medeniyetin kudret ve yüceliği karşısında çağdışı kalmış zihniyetlerle, ilkel boş inançlarla yürümeye çalışan milletler yok olmaya veya hiç olmazsa esir olmaya ve aşağılanmaya mahkûmdurlar.” Ucu özgürleştirmek, çağdaş, demokratik topluma ulaşabilmek için laikliğe ve bilime dayalı kültür ve eğitim reformlarını yeniden başlatmaya büyük gereksinim vardır. Ortaçağ karanlığına karşı aydınlığın üstünlüğünü ve utkusunu gerçekleştirmek zorundayız. Bunun için Atatürkçü eğitime tam bir dönüş yapmamız gerekmektedir. Yoksa çağdaş toplum ve gerçek demokrasi, insan hakları, çağdaş üretim ve bölüşüm, hakça bir düzen, özgür düşünce birer tatlı özlem olarak içimizde kalmaya mahkûmdur.

Atatürk ulusumuzun yetiştirdiği müstesna bir insandır. Türk toplumunun temelini oluşturan bir bilinç, bir ilerleme, bir ulusal birlik simgesidir. O'nun bizlere verdiği pozitif enerji ve yol göstericiliğinde önümüze çıkan bütün güçlüklerin üstesinden gelebileceğimize inanmalıyız. Bir uygarlık bilgisi olan Atatürk, gelecekteki daha nice bin yıllarda da kurduğu cumhuriyetle birlikte düşünceleriyle yaşayacaktır ve hep çağdaş kalacaktır. Evet Atatürk ülküsü hep içimizde yaşayacaktır ama O'nun kurduğu laik cumhuriyetimizin çağdaş kalması, O'nun bizlere verdiği Cumhuriyeti koruma ve kollama görevimizi yerine getirmemize bağlıdır. Atatürk, “Devrimin hedefini kavramış olanlar, daima onu muhafazaya muktedir olacaklardır” demişti. Atatürk'ün bu inancını boşa çıkarmamak hepimizin birinci görevi olmalıdır.

Türk ulusunun ilerideki büyük başarısı, Atatürk'ün eğitim ilkeleri ışığında yetiştirilecek, Atatürk'ün eğitim anlayışını geliştirecek ve pekiştirecek idealist gençlerle ve onları yetiştiren nitelikli öğretmenlerle olacaktır. Toplumumuzu asırlardır geri bırakan çağdışı düşünceleri ve onun savunucularını kesin olarak saf dışı etmeden, aklın inançtan-bilimin

dinden bağımsızlaşması sağlanmadan, Atatürk'ün gösterdiği hedeflere ulaşmak hep bir hayal olarak kalacaktır.

87 yıllık Cumhuriyet döneminde yaşayan Atatürkçü kuşaklar, O' nun ideallerini tam gerçekleştirememiş olmanın üzüntüsü ile yaşamışlardır. Kendilerinden sonraki kuşağın bu idealleri gerçekleştirmesini hep ümit etmişlerdir.

Değerli eğitim savaşçıları, öğretmenlik ruhu ile yetişmiş bizim kuşağımız da geldi-gidiyor. Görünen o ki, bu gidişle hedefe varmak için daha çok zamana gereksinmemiz var. Türkiye'nin yeni Atatürkçü kuşakları... Hiç bir engel tanımadan O'nu takip etmelidir, O'nun büyük ideallerine durmadan, yorulmadan yürümelidir. Yüce Atatürk ve Büyük Türk Ulusu bunu görmekten bahtiyar olacaktır. İdealimiz odur ki Türk Ulusu, bilimin aydınlık yolunda yürüyerek, Atatürk'ün gösterdiği çağdaş uygarlık düzeyinin üzerine çıkma hedefini mutlaka gerçekleştirecektir.

KAYNAKLAR

1. Prof. Dr. Süleyman BOZDEMİR, “Atatürkçü Eğitimin ve O'nun Öğretmeninin nitelikleri Üzerine Temel Bir Araştırma” Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 2, 1988.
2. Prof. Dr. Mahmut TEZCAN, “Atatürk ve Eğitim” Gündoğan Yayınları, 1992.
3. Prof. Dr. Cahit KAVCAR, “Yazı Devrimi-Dil ve Eğitime Getirdiği Kolaylılar” Ankara Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 14, Sayı 1, 1981.
4. Galip KARAGÖZOĞLU, “Atatürk'ün Eğitim Savaşı” Atatürk Araştırma Dergisi, Cilt 2, Sayı 4, kasım 1985.
5. Howard WILSON, “Türkiye Cumhuriyetinde Eğitim ve Atatürk” Çeviren: İlhan BAŞGÖZ, Dost Yayınları Sayı 66.
6. Prof. Dr. Ziya BURSALIOĞLU, “Atatürk Dönemi Eğitim Politikası” Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları No:513.
7. “Çeşitli Cepheleriyle Atatürk”, Robert Kolej Yayınları I, 1964.
8. Prof. Dr. Cahit KAVCAR, “Tarihe Karışan Bir Öğretmen Yetiştirme Modeli: Yüksek Öğretmen Okulu” Ankara Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 15, Sayı 1, 1982.
9. Özgür ERGİN, “Cumhuriyetin Eğitim, Kültür, Uygarlık Savaşçısı Hasan Ali YÜCEL” Bilim ve Teknik Dergisi, Sayı 363, Şubat 1998.

10. A. M. C. ŐENGÖR, “Türk Aydınlanması ve Doęa Bilimlerinin Işığında Eğitim Kuramının Başmimarı YÜCE BİR MAARİF VEKİLİ” Bilim ve Teknik Dergisi, Sayı 363, Şubat 1998.
11. Yüksek Öğretmen Okulları, Prof. Dr. İsa Eşme, Bilgi-Başarı Yayınevi
12. Prof. Dr. Yahya Akyüz, Atatürk Araştırma Merkezi Atatürkçü Düşünce El Kitabı “Atatürk ve Eğitim”
13. Prof. Dr. Seçil Karal Akgün, Yeniden İmece Dergisi, Sayı : 22 Mart 2009 “Hasan Ali Yücel’in Milli Eğitim Bakanlığı sırasında Köy Enstitülerinin Açılması ve Dünya Klasiklerinin Türkçeye Çevrilmesi
14. Bahattin Demirtaş “Atatürk döneminde Eğitim Alanında Yaşanan Gelişmeler” (Tüm Tablolar)